

Overweging zondag 1 januari 2012 - Naamgeving

Gereformeerde Kerk van Loosdrecht - ds. Stefan Dijkhuizen

Lezingen: Numeri 6: 22-27 & Lucas 2: 21

Overweging:

Geliefden van onze Heer,

afgelopen nacht klonk het, en vanmorgen hier in de kerk, en in de komende dagen zal het steeds klinken als wij elkaar tegenkomen: 'Gelukkig Nieuwjaar!', of 'De beste wensen!'

Aan het begin van het nieuwe jaar, wensen we elkaar volgens goede gewoonte, alle goeds toe. Gezondheid voorop, en geluk en voorspoed daar vlak achteraan. En misschien is er in jouw leven ook wel alle reden om veel te wensen te hebben, of om veel goeds toegewenst te worden. Zal het nieuwe jaar ook een gezegend jaar worden?

Niet voor niets lezen we juist op deze Nieuwjaarsmorgen die bijzondere zegentekst uit Numeri. Dat heb ik niet zelf verzonnen, ook dat is goede traditie. Al de eeuwen door staat deze prachtige tekst, bekend als de Aäronitische priesterzegen, op het leesrooster van de kerken. Ze klinkt bovendien bijna altijd aan het einde van iedere dienst. En vandaag is het dus één van de lezingen.

Aan het begin van het nieuwe jaar klinkt in de kerken in en naast alle goede wensen, ook een zegenwens. Juist een zegenwens. Een gelukkig Nieuwjaar, en een gezegend Nieuwjaar.

Maar wat is dat eigenlijk: Een gezegend leven of bestaan? En wat betekent het nu als je dat toegewenst krijgt? Gebeurt er dan ook iets?

We weten allemaal dat zegen wat anders, of in ieder geval meer is dan enkel voorspoed en geluk. Ook al nemen we het soms makkelijk in de mond, 'een gezegend mens': Als iemand maatschappelijk geslaagd is, succesvol is, veel nakomelingen heeft, en rijkdommen vergaard. Alsof iemand die dat allemaal niet heeft, ook niet gezegend zou kunnen worden, en door God overgeslagen wordt!

Maar wat is de zegen dan wel?

Is het een wens, een bede? 'Moge de Heer u zegenen en beschermen', zoals de Nieuwe Bijbelvertaling leest, of is het een toezegging, een belofte die uitkomt: 'De Heer zegene en behoede u'?

In wezen gaat het in het hele geloof denk ik ook daarom.

Een gelovige zal heus niet meer succes en voorspoed tegenkomen dan iemand die niet gelooft. Dat weten we allemaal wel. Maar toch hopen,

geloven en vertrouwen we als gelovigen erop dat eens, ooit, alles goed zal komen. En zo'n geloof kan je kracht geven, om het leven hier en nu toch beter aan te kunnen.

En zo is het met de zegen ook. Dat is meer dan een wens alleen. De zegen kan een kracht worden die nu al werkt in je leven, om wat er je belooft wordt, jou wordt toegezegd.

Zoals iemand eens zei: De zegen houdt het midden tussen een gebed en verkondiging. Het is verwachting, een wens, en tegelijk gaat er in de zegen ook al iets in vervulling van wat je toe gebeden wordt.

Daarom is de zegen aan het einde van de dienst voor zoveel mensen ook zo belangrijk. Je krijgt heus geen kant en klaar pakketje geluk of voorspoed mee, en het is ook geen magisch moment, maar toch... je krijgt iets van de kracht mee waar in de dienst over gesproken, gezongen en het geloof in beleden is.

En al word je door de preek helemaal niet aangesproken, kun je met de liederen niet meezingen, dan is er gelukkig nog de zegen. En ik merk het zelf ook, hoezeer mensen belang hechten aan juist die zegen, als ik wel eens andere bewoordingen gebruik, of dezelfde woorden niet uitspreek maar zing. Zonder die vertrouwde zegen zullen we niet gaan...

De Aäronitische zegen uit onze lezing is een prachtig stukje Hebreeuws, haast poëzie. Drie regels, van respectievelijk 3, 5 en 7 woorden. Samen 15 woorden dus, met daarin drie keer de voor Joden onzegbare Naam, de Eeuwige, de Levende, en dan houd je 12 woorden over voor de zonen van Israëel, de 12 stammen van het volk.

Het zijn woorden die de priesters steeds weer moeten uitspreken, maar ze komen van God. Gelukkig zijn het dus geen mensenwoorden, en wat zegen wel of niet is, bepaalt alleen de hemel zelf. Die zegen kunnen wij dus absoluut niet claimen, laat staan beoordelen voor anderen. Gods naam zelf zegent.

Maarten Luther stelde al vroeg tijdens de Reformatie voor om deze woorden te gebruiken aan het einde van iedere 'mis', zoals hij dat als voormalig kloosterling toen nog noemde. Maar zodoende heeft deze zegen uit Numeri in de protestantse kerken haast het monopolie gekregen als zegen tot besluit van de kerkdienst.

Ze wordt met een duidelijk gebaar kracht bijgezet. Da's niet zomaar. In de beeldende taal klinkt ook iets van het licht dat van God opgaat, zich verheft, en ons beschermt en verwarmt.

De armen zijn omhoog geheven, als een gebed, over de mensen heen. Want het gaat om iets heel concreets: De hele mens wordt erin betrokken, en iedereen mag erin delen. Een stukje theater in de kerk, maar met recht en reden!

Maar hoe zegent God ons dan?

Als het niet om succes gaat, niet alleen maar voorspoed is, wat dan wel? En wat is zegen, als je in jouw leven zoveel mee moet maken dat precies het tegenovergestelde lijkt te zijn?

Wat betekent het in hemelsnaam, dat wij vanmorgen horen van een 'gezegend Nieuwjaar'?

Misschien gaat de zegen niet over geluk en welzijn. In ieder geval niet in eerste instantie, alsof er een logisch verband is. Maar natuurlijk mag je jezelf wel gezegend weten als het je goed gaat, en je gezond blijft. Dat is ook heel Bijbels. Denk aan de aartsvaders, aan de koningen van Israël, aan de Psalmen, Psalm 67 van zojuist, 'de aarde heeft de vrucht gegeven'.

Maar misschien houdt de zegen ons wel veel eerder een spiegel voor. Juist ook als het leven niet alleen maar 'verder' en 'meer' blijkt te zijn. Juist als we de naakte waarheid van het leven ondervinden. Dan is er soms toch die 'kracht uit den hoge', een stille aanwezigheid.

Zoals de dichteres van het overbekende Gezang 293 dichtte, terwijl ze ongeneeslijk ziek was: 'Wat de toekomst brenge moge, mij geleidt des Heren hand.'

Zegen is geen succes dus. Of in ieder geval, daar begint het niet mee. Zegen begint, gebeurt, daar waar de mens mens is, in alles van het leven. Klein, kwetsbaar en ook in de pijn. Maar van Godswege. Want zo praat God met ons, zo praat Hij tot ons. In een relatie. Je bent een gezegend mens, als je kunt ervaren dat God zelf met je mee gaat, en je niet alleen laat.

De woorden uit Numeri zijn bovendien gegeven aan het volk in de woestijn. Juist op de plek waar het leven zo onzeker is, broos en teer. Juist daar kan zo'n zegen gaan werken.

De andere lezing van vanmorgen was zo kort dat we hem misschien alweer vergeten zijn. En toch ontleent deze dag zijn liturgische naam eraan: 'Naamgeving'. We hoorden in één enkel vers over de besnijdenis en naamgeving van Jezus, acht dagen na zijn geboorte, op de achtste dag na Kerst.

Maar bovendien worden wij hier gezegend - in dit korte gedeelte - met een naam waarmee God zichzelf geeft. Het is Kerst en Christendom op zijn aller puurst. Zijn naam is Jezus, Joshua, 'God zal bevrijden'. Meer niet, minder ook niet.

Een belofte voor de toekomst, en tegelijkertijd wordt er meteen iets van waar. Want het kind wordt besneden zodat hij bij de mensen hoort. Gods naam snijdt zich in ons bestaan. In alle pijn, in alle vernedering, in alle verdriet, zal hij erbij zijn. Mens onder de mensen. En hij zal ons redden, er is al redding hier en nu. Zo nabij!

En hoe?

Bij Aart Mak, bekend radiodomee, kwam ik een prachtige duiding tegen van de zegen, die wij straks ook weer aan elkaar mogen uitdelen:

'Moge de Eeuwige u zegenen en u beschermen. Wie hunkert er niet naar bescherming in alle stilte van de nacht, in alle onzekerheid van de dag?

Moge de Eeuwige het licht van zij gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn. Genade – liefdesbrood voor mensen die met open handen durven staan. Mensen die het niet zeker weten. Mensen die van zichzelf soms zeggen: ik verdien het niet, die krijgen het toch toegestopt - genade. Zo is God, zo wil hij zich over jou heen buigen.

Moge de Eeuwige u zijn gelaat toewenden en u vrede geven. Kent u het gevoel van een medemens die je echt aankijkt in de ogen, die zich laat zien met zijn gezicht? Dan ervaar je iets van herkenning, van vrede, van niet meer alleen zijn. Nou, zo zegt de zegen, zo is God zelf.'

Daar kunnen we het mee doen, daar durven we het mee aan. Vandaag, en ook alle dagen van dit nieuwe jaar. In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.